

Agnieszka Deresz

Urząd Skarbowy w Siedlcach
e-mail: agnieszka.deresz@mf.gov.pl

Marian Podstawka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
e-mail: marian_podstawka@sggw.pl

WYSOKOŚĆ OBCIĄŻEŃ PODATKOWYCH W RYCZAŁCIE EWIDENCJONOWANYM W PORÓWNANIU Z ZASADAMI OGÓLNYMI

DIFFERENTIATION OF TAX BURDEN IMPOSED ON TAXPAYERS COMPARED TO GENERAL PRINCIPLES

DOI: 10.15611/pn.2018.528.04

JEL Classification:

Streszczenie: Podniesieniu konkurencyjności mikro i małych przedsiębiorstw służy polityka podatkowa oraz strategie podatkowe, ułatwiające rozwój tych przedsiębiorstw. Jedną z nich jest wybór formy opodatkowania pozwalającej optymalizować strumień przepływów z tytułu płatności podatkowych. Podatnik może wybrać pomiędzy kartą podatkową, ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych a opodatkowaniem wg zasad ogólnych, tj. wg stawki liniowej 19% lub wg skali podatkowej. Popularną formą opodatkowania wśród drobnych przedsiębiorców jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. W artykule przedstawiono wynik analizy wielkości przychodów przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym pod kątem czynników kształtujących jego wysokość, takich jak: przepisy podatkowe, liczba podatników. W opracowaniu przeprowadzono również analizę opłacalności opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych w formie ryczałtu ewidencjonowanego w porównaniu z zasadami ogólnymi. Okres badawczy obejmuje lata 2012-2016.

Słowa kluczowe: wybór formy opodatkowania, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, zasady ogólne, skala podatkowa, stawka liniowa 19%.

Summary: The aim of this dissertation is the evaluation of distribution tax burden imposed on those taxpayers who gained their income as employees' remuneration compared to the entrepreneurs who were taxed according to general rules with applying progressive tax scale and flat tax rate 19% in 2017. In this article, based on the abovementioned analysis, the author has tried to justify that Polish tax system referring to personal income tax settlement, distinguishes relatively high tax burden of those taxpayers whose income comes from the

remuneration of employment compared to entrepreneurs taxed on general rules and that total fiscal impositions mostly charge income of employees' remuneration.

Keywords: choice form of taxation, tax on registered income, general principles, tax scale, linear 19% rate.

1. Wstęp

W gospodarce rynkowej współistnieją przedsiębiorstwa różnej wielkości: obok przedsiębiorstw dużych działają firmy średnie, małe i tzw. mikroprzedsiębiorstwa. W 2015 roku w Polsce działało 1,91 mln przedsiębiorstw niefinansowych, określanych jako przedsiębiorstwa aktywne. Ich struktura, biorąc pod uwagę poszczególne grupy wielkości, przedstawiała się następująco: mikroprzedsiębiorstwa – 96,0% (1,84 mln) wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw, małe firmy – 3,0% (56,7 tys.), średnie – 0,8% (15,6 tys.) i duże – 0,2% (3,4 tys.). Firmy z sektora MSP w 2015 roku stanowiły przeważającą większość przedsiębiorstw w Polsce – 99,8%¹.

Mikro- i małe przedsiębiorstwa odgrywają znaczącą rolę w rozwoju gospodarczym kraju. Podmioty te są w warunkach zmieniającej się sytuacji gospodarczej bardziej elastyczne i zdecydowanie szybciej i sprawniej adaptują się do niestabilnego popytu i zmieniających się rynków zbytu niż przedsiębiorstwa duże.

Podniesieniu konkurencyjności mikro- i małych przedsiębiorstw służy polityka podatkowa i stosowanie w ramach tego systemu podatkowego strategii podatkowych, ułatwiających rozwój tych przedsiębiorstw. Jedną z nich jest wybór przez przedsiębiorcę takiej formy opodatkowania, która w połączeniu z różnymi metodami wpłacania zaliczek oraz prowadzenia księgowości pozwala w znacznym stopniu optymalizować strumień przepływów z tytułu płatności podatkowych. Podatnik może wybrać pomiędzy formami zryczałtowanymi, tj. kartą podatkową, ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych a opodatkowaniem według zasad ogólnych, tj. według stawki liniowej 19% lub według skali podatkowej. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych ze względu na swoją prostotę w ustalaniu jego wysokości i ewidencji księgowej stanowi dość popularną formę opodatkowania wśród drobnych przedsiębiorców.

Celem artykułu jest przedstawienie wyników analizy wielkości ewidencjonowanych przychodów przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem w aspekcie czynników kształtujących jego wysokość, takich jak: przepisy podatkowe czy liczba podatników. W opracowaniu przeprowadzono również symulację obciążeń podatkowych przy wyborze ryczałtu ewidencjonowanego lub zasad ogólnych według skali podatkowej, jak też według stawki liniowej 19% jako formy opodatkowania pozarolniczej działalności gospodarczej, dokonano także ich porównania. Okres badawczy obejmuje lata 2012-2016.

¹ [Raport o stanie sektora małych i średnich ... 2017].

2. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych z pozarolniczej działalności gospodarczej

Zryczałtowany podatek dochodowy jest jedną z dostępnych form opodatkowania pozarolniczej działalności gospodarczej. W zależności od rodzaju pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej według tzw. ryczałtu ewidencjonowanego przychód z niej uzyskiwany opodatkowany jest stawką: 20, 17, 10, 8,5, 5,5 oraz 3%. Jak przedstawia tab. 1, od 2013 roku przychody opodatkowane stawkami oraz 5,5² wykazują tendencję rosnącą. W 2013 roku miał miejsce niewielki ich spadek w stosunku do roku 2012, bo o 0,24% obniżyła się kwota przychodów opodatkowanych według stawki 3% i o 4,28% obniżyła się kwota przychodów opodatkowanych według stawki 5,5%. Przychody opodatkowane stawką 8,5%³, jak i przychody opodatkowane stawką 17%⁴ wykazują tendencję rosnącą od 2012 roku. Przychody opodatkowane stawką 10%⁵ od 2012 roku stopniowo wzrastają do 2015 roku, w 2016 roku

---

² 3-procentową stawką ryczałtu objęty jest przychód: z działalności gastronomicznej, z wyjątkiem sprzedaży napoi o zawartości alkoholu powyżej 1,5%, z usług w zakresie produkcji zwierzęcej, z usług w zakresie handlu, z działalności rybaków zalewowych oraz morskich w zakresie sprzedaży ryb oraz innych surowców pochodzących z własnych połowów, z odpłatnego zbycia ruchomych składników majątku, które są wykorzystywane w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej.

Stawką ryczałtu 5,5% objęte są przychody: osiągnięte przy prowadzeniu działalności wytwórczej, z robót budowlanych, osiągnięte dzięki przewozowi ładunków taborem samochodowym o ładowności powyżej 2 ton. Stawką tą objęte są także prowizje osiągnięte przy sprzedaży: żetonów oraz kart magnetycznych do automatów, jednorazowych biletów komunikacji miejskiej, znaczków do biletów miesięcznych i znaczków pocztowych.

³ Stawka 8,5% przeznaczona jest dla działalności: świadczących usługi gastronomiczne w zakresie sprzedaży napojów o zawartości powyżej 1,5% alkoholu, zajmujących się wytwarzaniem towarów z materiałów zamawiającego, zajmujących się konserwacją oraz naprawą maszyn biurowych, liczących oraz księgujących, prowadzenia przedszkoli, zapobiegania oraz zwalczania pożarów, związanych z prowadzeniem ogrodów botanicznych i zoologicznych oraz innych obiektów i obszarów ochrony przyrody, przychodów osiągniętych z: prowizji uzyskanych w ramach sprzedaży na podstawie umowy komisji, prowizji uzyskanych w ramach sprzedaży na podstawie umowy o kolportaż, dzierżawa, poddzierżawa, najem i podnajem składników, które są związane z działalnością gospodarczą, otrzymane odszkodowania za szkody związane ze składnikami majątku firmowego, wypożyczenie artykułów użytku domowego i osobistego.

⁴ Stawka w wysokości 17% dotyczy m.in. przychodów ze świadczenia usług: reprodukcji komputerowych nośników informacji, pośrednictwa w sprzedaży pojazdów mechanicznych i motocykli, pośrednictwa w sprzedaży części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych i motocykli, pośrednictwa w handlu hurtowym, hoteli, parkingowych, obsługi centrali wzywania radio-taxi, pilotowania, organizatorów i pośredników turystycznych, w zakresie zarządzania nieruchomościami, wynajmu samochodów osobowych, wynajmu pozostałych środków transportu, doradztwa w zakresie sprzętu komputerowego, pozyskiwania personelu, opieki społecznej świadczonych przez instytucje o charakterze doraźnym, opieki społecznej związanych z przystosowaniem zawodowym.

⁵ Stawka 10% stosowana jest bardzo rzadko i ma zastosowanie w przypadku odpłatnego zbycia praw majątkowych i nieruchomości będących: środkami trwałymi, składnikami majątku, o których mowa w art. 22 d ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, z wyłączeniem składni-

nastąpił ich spadek o 15,38% w stosunku do roku 2015. Przychody opodatkowane stawką 20%⁶ oraz przychody opodatkowane według stawek określonych przez organ podatkowy⁷ w analizowanym okresie kształtują się na porównywalnym stałym poziomie.

Tabela 1. Przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej w latach 2012-2016

Wyszczególnienie	Kwota przychodu (w mln zł)				
	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6
Według stawki 3%	7 913	7 894	8 153	8 305	8 447
Według stawki 5,5%	16 998	16 270	17 808	18 993	20 135
Według stawki 8,5%	8 814	8 851	9 515	10 158	10 980
Według stawki 10%	12	11	14	26	22
Według stawki 17%	111	113	121	121	136
Według stawki 20%	5	6	5	4	5
Według stawek określonych przez organ podatkowy	2	1	2	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Informacje dotyczące ryczałtu ... 2012; 2013; 2014; 2015; 2016*].

Największy udział w przychodach ogółem miały w badanym okresie przychody opodatkowane stawką 5,5% (tab. 2). Stawka ta dotyczyła m.in.: przychodów z działalności wytwórczej, robót budowlanych lub w zakresie przewozów ładunków taborem samochodowym o ładowności powyżej 2 ton. Przychody z tego rodzaju działalności rosły sukcesywnie od 2014 roku, osiągając najwyższą wartość w 2016 roku. W 2013 roku nastąpił niewielki ich spadek, bo o 1,12 punktu procentowego, w stosunku do roku poprzedniego 2012. Na kolejnych miejscach pod względem udziału w przychodach ogółem znajdują się przychody opodatkowane stawką 3 oraz 8,5%. Stawka 3% dotyczyła przychodów osiąganych z działalności gastronomicz-

ków, których wartość początkowa, ustalona zgodnie z art. 22 tej ustawy, jest niższa niż 1500 zł, wartościami niematerialnymi i prawnymi.

⁶ Stawka ryczałtu 20% przeznaczona jest dla podatników wykonujących wolne zawody, a w szczególności: nauczycieli udzielających korepetycji, tłumaczy, położnych i pielęgniarek, techników dentystrycznych, lekarzy stomatologów, lekarzy, lekarzy weterynarii.

⁷ Stawki określone przez organ podatkowy są to tzw. stawki sankcyjne ryczałtu, które mają zastosowanie do przychodów określonych na podstawie art. 17 ustawy o ryczałcie. Przepis ten przewiduje, że w przypadku nieprowadzenia ewidencji lub prowadzenia jej niezgodnie z warunkami wymaganymi do uznania jej za dowód w postępowaniu podatkowym, a także w przypadku stwierdzenia istnienia związków gospodarczych podatnika, o których mowa w art. 25 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, organ podatkowy określi wartość niezawidencjonowanego przychodu, w tym również w formie oszacowania, i określi od tej kwoty ryczałt według stawek, które stanowią pięciokrotność stawek, które byłyby zastosowane do przychodu w przypadku jego ewidencjonowania, z tym jednak, że ryczałt ten nie może być wyższy niż 75% przychodu.

Tabela 2. Struktura przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej w latach 2012-2016

Wyszczególnienie	Kwota przychodu (w %)				
	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6
Według stawki 3%	23,37	23,81	22,89	22,08	21,26
Według stawki 5,5%	50,2	49,08	49,99	50,5	50,68
Według stawki 8,5%	26,03	26,7	26,71	27,01	27,64
Według stawki 10%	0,04	0,04	0,04	0,07	0,05
Według stawki 17%	0,33	0,34	0,34	0,32	0,34
Według stawki 20%	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02
Według stawek określonych przez organ podatkowy	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Informacje dotyczące ryczałtu ... 2012; 2013; 2014; 2015; 2016].

nej, z wyjątkiem przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5% oraz z działalności usługowej w zakresie handlu. W 2013 roku przychody opodatkowane stawką 3% były niższe od przychodów uzyskanych w 2012 roku o 19 mln zł, co stanowiło ich niewielki spadek, bo o 0,20%. W kolejnych latach (2014-2016) przychody sukcesywnie wzrastają. Wzrost przychodów opodatkowanych stawką 3% obserwujemy w 2014 roku o 3,3 punktu procentowego w porównaniu z 2013 rokiem, niewielki wzrost przychodów obserwujemy w 2015 roku, bo o 1,9 punktu procentowego w porównaniu z 2014 rokiem, niewielki również w 2016 roku – o 1,7 punktu procentowego w porównaniu z 2015 rokiem. Lata 2012-2016 charakteryzują się tendencją rosnącą dla przychodów opodatkowanych według stawki 8,5%. W 2013 roku przychody wzrosły w porównaniu z rokiem 2012 niewiele, bo o 0,5%. W kolejnych latach tendencja wzrostowa była już wyższa – w 2014 roku przychody wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim (2013) o 7,5%, w 2015 roku w porównaniu z rokiem 2014 o 6,8%, w 2016 roku w porównaniu z rokiem 2015 o 8,1%. Przychody opodatkowane stawkami 10, 17 i 20% oraz według stawek określonych przez organ podatkowy, czyli tzw. stawek sankcyjnych stanowiły niewielki udział w przychodach ogółem – niższy niż 1%.

Jak przedstawia tab. 3, wśród podatników opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą najwięcej rozlicza się z budżetem państwa według stawek 8,5, 5,5 i 3%. Liczba podatników płacących ryczałt ewidencjonowany według stawki 8,5% (czyli zajmujących się m.in. działalnością usługową) od 2012 roku systematycznie wzrastała. W 2012 roku płaciło go 188 987, podatników, natomiast w 2016 roku ich liczba wzrosła do 207 718. Liczba podatników uzyskujących przychody opodatkowane stawką 5,5% (głównie prowadzących działalność wytwórczą i budowlaną) w latach 2014-2016 wzrastała z 179 767 w 2014 roku do 196 116 w 2016 roku. W roku 2013 w porównaniu z 2012

Tabela 3. Liczba podatników ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych uzyskujących przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej w latach 2012-2016

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6
Według stawki 3%	167 499	166 550	157 796	150 907	143 974
Według stawki 5,5%	178 683	175 278	179 767	186 595	196 116
Według stawki 8,5%	188 987	192 115	197 870	201 290	207 718
Według stawki 10%	229	199	154	368	257
Według stawki 17%	5 031	4 825	4 789	4 708	4 811
Według stawki 20%	438	458	431	418	431
Według stawek określonych przez organ podatkowy	112	117	91	67	55

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Informacje dotyczące ryczałtu ...* 2012; 2013; 2014; 2015; 2016].

rokiem liczba podatników zmniejszyła się o 3405 osoby, ale już w porównaniu z 2014 rokiem – zwiększyła o 4489 osoby. Natomiast liczba podatników płacących ryczałt ewidencjonowany według stawki 3% (głównie prowadzących działalność gastronomiczną i usługową w zakresie handlu) od 2012 roku systematycznie malała. W 2016 roku w porównaniu z rokiem 2012 zmalała o 23 525 podatników. Najmniej podatników w analizowanych latach płaciło ryczałt ewidencjonowany według stawki 10, 20% i tzw. stawki sankcyjnej określonej przez organ podatkowy.

W latach 2012–2016 podatnicy mogli płacić ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, jeśli w roku poprzedzającym rok podatkowy uzyskali przychody z działalności prowadzonej wyłącznie samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej równowartości 250 000 euro lub uzyskali przychody wyłącznie z działalności prowadzonej w formie spółki, a suma przychodów wspólników spółki z tej działalności nie przekroczyła kwoty 250 000 euro. Porównanie przeciętnego poziomu przychodów brutto uzyskiwanych przez podmioty prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym z limitem przychodów uprawniających do korzystania z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (tab. 4), wskazuje, że ustawowy limit przychodów uprawniających do korzystania z ryczałtu ewidencjonowanego był zdecydowanie wyższy od przeciętnego przychodu i nie stanowił bariery w wyborze tej formy opodatkowania.

Z danych przedstawionych w tab. 4 wynika, że najwyższy wzrost przeciętnego przychodu brutto przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym można zauważyć w 2014 roku – wyniósł 7,9% w stosunku do roku 2013. W 2015 roku wzrósł on o 5,5% w stosunku do roku 2014, natomiast w 2016 roku o 4,10% w stosunku do roku 2015. Zaistniała sytuacja była skutkiem przede wszystkim ogólnej sytuacji gospodarczej w kraju i za granicą. Od 2014 roku sytuacja finansowa polskich przedsiębiorstw się poprawiała. Było to możliwe również dzięki lepszej

Tabela 4. Przeciętne przychody na jednego podatnika płacącego ryczałt od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej w latach 2012 – 2016 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6
Przeciętny przychód brutto	62 320	60 637	65 385	68 939	71 734

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Informacje dotyczące ryczałtu ...* 2012; 2013; 2014; 2015; 2916].

sytuacji gospodarczej w kraju i za granicą. Po wyhamowaniu wzrostu gospodarczego w Polsce w latach 2012 i 2013⁸, w roku 2014 nastąpiło jego wyraźne odbicie – wzrost PKB wyniósł 3,3% r/r, kontynuowane w 2015 roku, w którym to wzrost PKB wyniósł 3,8% r/r. W rezultacie od 2014 roku wyraźnie zwiększyły się podstawowe wielkości ekonomiczne charakteryzujące sytuację finansową firm.

3. Wysokość obciążeń podatkowych w ryczałcie od przychodów ewidencjonowanych w porównaniu z zasadami ogólnymi

Korzystając z danych statystycznych dotyczących małych przedsiębiorstw prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, można przeprowadzić analizę opłacalności opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych w formie ryczałtu ewidencjonowanego na tle zasad ogólnych (zasad ogólnych według skali podatkowej, jak i zasad ogólnych według podatku liniowego z stawką 19%). Do analizy przyjęto lata 2012, 2014 i 2016. W analizowanych latach największa część badanych przedsiębiorstw zajmowała się w Polsce działalnością handlową. Następne miejsca zajmują przedsiębiorstwa prowadzące działalność przemysłową, działalność w zakresie obsługi nieruchomości, działalność budowlaną oraz działalność transportową.

W tabelach 5, 6 i 7 przedstawiono symulację obciążeń podatkowych przy wyborze ryczałtu ewidencjonowanego lub zasad ogólnych jako formy opłacania podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2012, 2014 i 2016. Do tego celu wybrano działy przedsiębiorstw, które najczęściej wybierają ryczałt ewidencjonowany. Średnia wielkość przychodów i kosztów przypadająca na jedno przedsiębiorstwo podana została na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dla firm zatrudniających do 9 osób, prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w formie osoby fizycznej. Opodatkowanie podatkiem dochodowym od osób fizycznych obliczono: na potrzeby ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych na podstawie odpowiedniej stawki ryczałtu⁹, na potrzeby zasad ogólnych odpowiednio na podstawie

⁸ Spadek dynamiki PKB z 5,0% r/r w 2011 r. do 1,6% r/r w 2012 r. i 1,4% r/r w 2013 roku.

⁹ Patrz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 20 listopada 1998r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Dz.U. 1998, nr 144, poz. 930 ze zm.

Tabela 5. Wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych obliczonego za rok podatkowy 2012 przez przedsiębiorców według ryczałtu ewidencjonowanego i zasad ogólnych

Rodzaj działalności gospodarczej	Średnie przychody na 1 zakład pracy w tys. zł ^{a)}	Średnie koszty na 1 zakład pracy w tys. zł ^{b)}	Podatek obliczony według ryczałtu na 1 zakład pracy w zł	Podatek obliczony według zasad ogólnych na 1 zakład pracy w zł	
				według skali podatkowej	według stawki 19%
1	2	3	4	5	6
Handel	382,69	361,61	11 481	3238	4005
Budownictwo	82,48	71,64	4 537	1395	2060
Transport	50,93	44,72	2 802	562	1180

a), b) [Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... 2012, tab. 2].

Przychody i koszty w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących do 9 osób według podstawowego rodzaju działalności gospodarczej w 2012 roku [Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... 2013, s. 6].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 6. Wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych obliczonego za rok podatkowy 2014 przez przedsiębiorców według ryczałtu ewidencjonowanego i zasad ogólnych

Rodzaj działalności gospodarczej	Średnie przychody na 1 zakład pracy w tys. zł ^{a)}	Średnie koszty na 1 zakład pracy w tys. zł ^{b)}	Podatek obliczony według ryczałtu na 1 zakład pracy w zł	Podatek obliczony według zasad ogólnych na 1 zakład pracy w zł	
				według skali podatkowej	według stawki 19%
1	2	3	4	5	6
Handel	386,21	363,32	11 587	3564	4349
Budownictwo	95,28	79,91	5 241	2211	2920
Transport	56,8	49,33	3 124	789	1419

a), b) [Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... 2014., tabl. 2].

Przychody i koszty w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących do 9 osób według podstawowego rodzaju działalności gospodarczej w 2014 roku [Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... 2015, s. 7].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 7. Wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych obliczonego za rok podatkowy 2016 przez przedsiębiorców według ryczałtu ewidencjonowanego i zasad ogólnych

Rodzaj działalności gospodarczej	Średnie przychody na 1 zakład pracy w tys. zł ^{a)}	Średnie koszty na 1 zakład pracy w tys. zł ^{b)}	Podatek obliczony według ryczałtu na 1 zakład pracy w zł	Podatek obliczony według zasad ogólnych na 1 zakład pracy w zł	
				według skali podatkowej	według stawki 19%
1	2	3	4	5	6
Handel	432,31	406,56	12 970	4079	4893
Budownictwo	110,24	90,96	6 064	2914	3663
Transport	65,55	55,92	3 606	1177	1830

a), b) [Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... 2016, tabl. 2].

Przychody i koszty w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących do 9 osób według podstawowego rodzaju działalności gospodarczej PKD 2007 w 2016 roku [Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... 2017, s. 7].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

progresywnej skali zamieszczonej w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych¹⁰ oraz na podstawie stawki liniowej 19%.

W latach 2012, 2014 i 2016 podatek dochodowy od osób fizycznych płacony w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych dla omawianych działów przedsiębiorstw jest wyższy od obliczonego według zasad ogólnych. W roku 2016 przedsiębiorcy prowadzący działalność handlową i płacący podatek dochodowy w formie ryczałtu ewidencjonowanego zapłaciliby średnio o 8484 zł (tj. średnio o ponad 189%) więcej niż gdyby wybrali opodatkowanie na zasadach ogólnych. W roku 2014 przedsiębiorcy prowadzący działalność handlową i płacący podatek dochodowy w formie ryczałtu ewidencjonowanego zapłaciliby średnio o 7630,50 zł (tj. średnio prawie o 193%) więcej niż gdyby wybrali opodatkowanie na zasadach ogólnych. W roku 2012 kwota podatku była średnio o 7859,50 zł (tj. średnio o ponad 217%) wyższa. W działalności budowlanej przedsiębiorcy korzystający z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych zapłaciliby kwotę podatku wyższą średnio o 2775,50 zł (tj. o ponad 84%) w 2016 roku, średnio o 2675,50 zł (tj. o ponad 104%) w 2014 roku, natomiast w roku 2012 – średnio o 2809,50 zł (tj. o prawie 163%) niż gdyby rozliczali się z podatku dochodowego od osób fizycznych na zasadach ogólnych, natomiast w zakresie usług transportowych odpowiednio wyższą średnio o 2102,50 zł (tj. o prawie 104%) w 2016 roku, średnio o 2020,00 zł (tj. o 183%) w 2014 roku oraz średnio o 1931,00 zł (tj. o prawie 222%) w 2012 roku.

Wobec powyższego należy zauważyć, że w omawianych działach pozarolniczej działalności gospodarczej, gdzie najchętniej wybierany jest **ryczałt ewidencjonowany, opłacalność tej formy opodatkowania maleje na korzyść zasad ogólnych**. Różnica korzyści dla działalności handlowej w roku 2016 i 2014 była bliska 200%, a w 2012 przekroczyła 200%, dla działalności budowlanej w roku 2016 i 2014 była bliska 100%, w 2012 roku przekroczyła 100%, natomiast dla działalności transportowej w 2016 roku była wyższa o niewiele ponad 100%, podczas gdy w latach 2014 i 2012 kształtowała się na poziomie ok. 200%. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest poziom kosztów ponoszonych przez analizowane podmioty. Stosunek wysokości kosztów do uzyskiwanych przychodów jest w przedsiębiorstwach poddanych analizie zdecydowanie niekorzystny dla ryczałtu ewidencjonowanego. Z przeprowadzonej powyżej analizy wynika, że **ryczałt ewidencjonowany byłby korzystny, ze względu na wysokość obciążeń podatkowych, dla przedsiębiorstw, w których prowadzona działalność charakteryzowałaby się niską kosztochłonnością**. Z przedstawionych danych statystycznych należy wyciągnąć wniosek, że przedsiębiorstw charakteryzujących się takimi wskaźnikami jest mało.

W tym momencie celowe jest wyliczenie takiej wysokości kosztów uzyskania przychodu i ich udziału procentowego w przychodach odpowiednio dla działalności handlowej, budowlanej i transportowej, dla których byłoby korzystniejsze rozliczanie się z podatku dochodowego od osób fizycznych w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych niż na zasadach ogólnych.

¹⁰ Patrz art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, Dz.U. 2016, poz. 2032 ze zm.

Koszty uzyskania przychodu i następnie ich udział procentowy w przychodach można obliczyć według następującego założenia, zgodnie z którym wysokość podatku obliczonego według zasad ogólnych – czy to według skali podatkowej, czy według stawki liniowej 19% – będzie tożsamy z wysokością podatku obliczonego według ryczału. Poniżej przedstawiona została przykładowa formuła obliczenia kosztów uzyskania dla których, przy przyjętej wysokości przychodów (tab. 8, kolumna 2, tab. 9, kolumna 2) wysokość podatku obliczonego według zasad ogólnych będzie tożsamy z wysokością podatku obliczonego według ryczału.

Przyjęto następujące oznaczenia:

P – przychód (wartość sprzedaży) z pozarolniczej działalności gospodarczej,

K – koszty uzyskania przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej,

D – dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej,

PD – podatek dochodowy.

- W zależności od formy opodatkowania podatek dochodowy obliczany jest według następujących równań:
  - $(D * 18\%) - 556,02 = PD$ – dla zasad ogólnych według skali podatkowej,
  - $D * 19\% = PD$ – dla zasad ogólnych według stawki liniowej 19%.
- Dochód przedsiębiorstwa stanowi nadwyżka przychodu nad kosztami ich uzyskania, co przedstawia następujące równanie:

$$D = P - K.$$

Oznacza to, że wielkość kosztów uzyskania przychodu przedsiębiorstwa określa równanie:

$$K = P - D.$$

- Przy danej wysokości przychodów w tab. 8 (kolumna 2) oraz w tab. 9 (kolumnie 2), do obliczenia wysokości kosztów uzyskania przychodu, dla których wysokość podatku obliczonego według zasad ogólnych, będzie tożsamy z wysokością podatku obliczonego według ryczału, prawdziwe jest równanie:
  - $K = [(18\% * P) - PD - 556,02] / 18\%$ – dla zasad ogólnych według skali podatkowej,
  - $K = [(19\% * P) - PD] / 19\%$ – dla zasad ogólnych według stawki liniowej 19%.

Wyliczona w tabelach 8 i 9 wysokość kosztów uzyskania przychodów zapewnia taką samą wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych do zapłaty obliczonego dla ryczału ewidencjonowanego, jak i odpowiednio dla zasad ogólnych według skali podatkowej i stawki liniowej 19%. Niewątpliwie na podstawie przedmiotowych wyliczeń należy wyciągnąć wniosek, zgodnie z którym, aby podatek dochodowy od osób fizycznych opłacany w formie ryczału ewidencjonowanego był dla przedsiębiorcy korzystniejszy niż opłacany w formie zasad ogólnych, musiałby być znacząco niższy poziom kosztów uzyskania przychodów w przedsiębiorstwach. Oznacza to jednocześnie sytuację, w której, jeśli przedsiębiorcy prowadzący

Tabela 8. Wysokość średnich kosztów uzyskania przychodu i ich udziału w przychodach, dla których podatek dochodowy od osób fizycznych opłacany w formie ryczałtu ewidencjonowanego oraz na zasadach ogólnych według progresywnej skali podatkowej są tożsame

Rodzaj działalności gospodarczej	Średnie przychody na 1 zakład pracy w tys. zł	Średnie koszty na 1 zakład pracy w tys. zł	Udział % kosztów w przychodach (3:2)	Podatek obliczony według ryczałtu = Podatek obliczony według skali podatkowej na 1 zakład pracy w zł
1	2	3	4	5
2012				
Handel	382,69	315,82	82,53	11 481
Budownictwo	82,48	54,19	65,7	4 537
Transport	50,93	32,27	63,37	2 802
2014				
Handel	386,21	318,75	82,54	11 587
Budownictwo	95,28	63,07	66,2	5 241
Transport	56,8	36,36	64,02	3 124
2016				
Handel	432,31	357,17	82,62	12 970
Budownictwo	110,24	73,46	66,64	6 064
Transport	65,55	42,43	64,73	3 606

Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie danych zawartych w tab. 5, 6 i nr 7.

Tabela 9. Wysokość średnich kosztów uzyskania przychodu i ich udziału w przychodach, dla których podatek dochodowy od osób fizycznych opłacany w formie ryczałtu ewidencjonowanego oraz na zasadach ogólnych według stawki liniowej 19% są tożsame

Rodzaj działalności gospodarczej	Średnie przychody na 1 zakład pracy w tys. zł	Średnie koszty na 1 zakład pracy w tys. zł	Udział % kosztów w przychodach (3:2)	Podatek obliczony według ryczałtu = Podatek obliczony według stawki liniowej 19% na 1 zakład pracy w zł
1	2	3	4	5
2012				
Handel	382,69	322,26	84,21	11 481
Budownictwo	82,48	58,6	71,05	4 537
Transport	50,93	36,18	71,04	2 802
2014				
Handel	386,21	325,22	84,21	11 587
Budownictwo	95,28	67,7	71,06	5 241
Transport	56,8	40,36	71,06	3 124
2016				
Handel	432,31	364,05	84,21	12 970
Budownictwo	110,24	78,32	71,05	6 064
Transport	65,55	46,57	71,05	3 606

Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie danych zawartych w tab. 5, 6 i 7.

przedmiotowe rodzaje pozarolniczej działalności gospodarczej w latach 2012, 2014 i 2016 osiągnęłyby koszty niższe od podanych w wyżej wymienionych tabelach, korzystniejsze byłoby rozliczanie się z podatku dochodowego od osób fizycznych w formie ryczału ewidencjonowanego. Jeśli natomiast średnie koszty na jedno przedsiębiorstwo byłyby wyższe, opłacalne stałoby się korzystanie z zasad ogólnych podatku dochodowego od osób fizycznych.

Reasumując, koszty zapewniające opłacalność zastosowania ryczału od przychodów ewidencjonowanych musiałyby być niższe od faktycznych o punkty procentowe przedstawione w tab. 10 i 11.

Tabela 10. Wskaźniki obniżenia kosztów uzyskania dla wyrównania opłacalności zastosowania ryczału ewidencjonowanego

Rodzaj działalności gospodarczej	Przy zasadach ogólnych według skali podatkowej	Przy zasadach ogólnych według stawki liniowej 19%
2012		
Handel	11,97%	10,29%
Budownictwo	21,10%	15,75%
Transport	24,43%	16,76%
2014		
Handel	11,56%	9,89%
Budownictwo	17,70%	12,84%
Transport	22,78%	15,74%
2016		
Handel	11,38%	9,79%
Budownictwo	15,86%	11,45%
Transport	20,57%	14,25%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tab.8 i 9 oraz 11.

Tabela 11. Udział kosztów w przychodach w 2012, 2014 i 2016 roku – zgodnie z danymi GUS (w %)

Rodzaj działalności gospodarczej	Udział kosztów w przychodach (w %)		
	2012	2014	2016
1	2	3	4
Handel	94,5	94,1	94,0
Budownictwo	86,8	83,9	82,5
Transport	87,8	86,8	85,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl).

4. Podsumowanie

Przedstawione rozważania wykazały, iż wybór formy opodatkowania, tj. zasad ogólnych według skali podatkowej, zasad ogólnych według stawki liniowej 19% lub ryczałtu ewidencyjnego, zgodnie z którą przedsiębiorca opłaca podatek dochodowy od osób fizycznych, ma podstawowe znaczenie dla wysokości obciążeń podatkowych.

Dla większości małych przedsiębiorstw zdecydowanie najkorzystniejszą formą opodatkowania dochodów pod względem kryterium wysokości obciążeń fiskalnych w latach 2012, 2014 i 2016 były zasady ogólne podatku dochodowego, i to zasady ogólne według skali podatkowej. Taki stan rzeczy kreuje poziom kosztów uzyskania przychodu w przedsiębiorstwach poddanych analizie. Stosunek wysokości kosztów do uzyskanych przychodów był tam zdecydowanie korzystniejszy dla zasad ogólnych niż dla ryczałtu ewidencjonowanego. Kwota podatku należnego budżetowi obliczona według stawek zryczałtowanych zależy od wielkości przychodu, a nie, jak to ma miejsce w przypadku zasad ogólnych, od rzeczywiście osiągniętego zysku. Niemniej jednak podjęcie przez przedsiębiorcę decyzji, jaką jest wybór optymalnej formy opodatkowania działalności gospodarczej, powinna poprzedzać staranna symulacja wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych według poszczególnych form opodatkowania, przeprowadzona dla jego indywidualnej sytuacji.

Literatura

- Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2012 r.*, GUS, Warszawa, 16.10.2013, www.stat.gov.pl.
- Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2014 r.*, GUS, Warszawa, 06.10.2015, www.stat.gov.pl.
- Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2016 r.*, GUS, Warszawa, 03.10.2013, www.stat.gov.pl.
- Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2012 rok*, Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów, Warszawa, czerwiec 2013.
- Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2013 rok*, Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów, Warszawa, lipiec 2014.
- Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2014 rok*, Departament Podatków Dochodowych, Ministerstwa Finansów, Warszawa, sierpień 2015.
- Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2015 rok*, Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów, Warszawa, lipiec 2016.
- Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2016 rok*, Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów, Warszawa, lipiec 2017.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2017, www.parp.gov.pl.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, Dz.U. 2000, nr 14, poz. 176 ze zm.
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Dz.U. 1998, nr 144, poz. 930 ze zm.